GOOGLENING TA’LIMNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI RAQAMLI SAVODXONLIK TUSHUNCHASI

Malikov Ruslan Raufovich. Katta o‘qituvchi,
Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti.
Narzullayev Shoxrux Yoqubjonovich, talaba
Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti,
Murodullayeva Shahzoda Shuxrat qizi, talaba
Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti

Annotatsiya

Google'ning ta'limni boshqarish tizimlari (LMS) kundalik ta'limga chuqur integratsiyalashgani sari, an'anaviy raqamli savodxonlik tushunchasi zamonaviy talablarga javob bermay qoldi. Ushbu tadqiqot Google platformalari (masalan, Classroom) asosidagi ta'lim uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalarga e'tibor qaratib, raqamli savodxonlik tushunchasini qayta ta'riflaydigan keng qamrovli konsepsiyani ishlab chiqishni maqsad qildi.

Konstruktivist yondashuv va konseptual tahlil metodologiyasidan foydalanib, adabiyotlar tahlil qilindi. Ishlab chiqilgan yangi tushuncha to'rtta asosiy komponentni o'z ichiga oladi: Google vositalarini texnik tushunish, amaliy qo'llash ko'nikmalari, tanqidiy baholash qobiliyati va platformadan foydalanishning etik jihatlari. Ushbu tizimli yondashuv pedagoglarni Google ekotizimida samarali ishlashga tayyorlash uchun raqamli savodxonlikning yangi konsepsiyasini taqdim etadi..

Kalit so‘zlar: *Raqamli savodxonlik tushunchasi, Google ta'lim tizimlari (LMS), Google Classroom, Tanqidiy baholash, Texnik ko'nikmalar, Raqamli pedagogika.*

Kirish. Yigirma birinchi asr – axborot texnologiyalari asrida ta’lim tizimi global raqamlashtirish va tub o‘zgarishlar jarayonini boshdan kechirmoqda. Ayniqsa, global pandemiya va undan keyingi davrda Googlening ta’limni boshqarish tizimlari (LMS), xususan, Google Classroom va Google Workspace for

Education platformalari butun dunyoda, jumladan, O‘zbekistonda ham an’anaviy ta’limning muqobiliga emas, balki uning ajralmas qismiga aylandi.

Google ning ta’limni boshqarish tizimlari (LMS), xususan Google Classroom va Google Workspace, ta’lim jarayonini va pedagogik amaliyotni jadal o‘zgartirmoqda. Ushbu platformalarning qo‘llanilishi oddiy avtomatlashtirilgan vazifalardan (masalan, topshiriqlarni tekshirish) tortib, ta’limda murakkab qarorlar qabul qilishgacha (tahliliy ma’lumotlar) bo‘lgan keng doirani qamrab olib, muhim ijtimoiy-pedagogik o‘zgarishlarga turtki bo‘lmoqda. Global pandemiya sharoiti o‘qituvchilar va o‘quvchilarning deyarli bir xilda bulutli texnologiyalarga bog‘liq bo‘lishini ko‘rsatdi va Google ga asoslangan kelajakka tayyor bo‘lish zaruratini kuchaytirdi[3,6,7,8]. Ushbu texnologik o‘zgarishlar pedagoglardan mutlaqo yangi ko‘nikma va imkoniyatlarni talab qiladi.

Biroq, raqamli savodxonlikning yaqinda ishlab chiqilgan ta’lim modellari Google platformalarining yangilanishlariga yetisha olmayapti. An’anaviy “AKT savodxonligi” konsepsiyalari asosan axborot qidirish, standart dasturiy ta’minotdan foydalanish va onlayn xavfsizlikka urg‘u beradi, ammo Google ekotizimining o‘ziga xos murakkabliklarini, masalan, yagona platformadagi ma’lumotlar maxfiyligi, qidiruv algoritmlarining ta’lim mazmuniga ta’siri va avtomatlashtirilgan baholash kabi jihatlarni to‘liq qamrab olmaydi. Google vositalaridan foydalanish va ularni yaratishdagi axloqiy va etik jihatlar raqamli savodxonlik o‘quv dasturlariga zudlik bilan integratsiya qilinishi kerak. Ushbu platformalarga asoslangan ta’lim va resurslardan teng foydalana olmaslik tufayli yuzaga kelayotgan “raqamli tafovut” tengsizlikni yanada kuchaytirishi mumkin. Shuningdek, Google platformalarining tezkor yangilanishlari akademik ta’lim (nazariya) va real dunyo amaliyoti (sinfxona) o‘rtasida nomuvofiqliklarni keltirib chiqarmoqda.

Bu muammolar Google ga asoslangan ta’lim davrida raqamli savodxonlik tushunchasining yangi konsepsiyasini ishlab chiqish naqadar dolzarb ekanligini ko‘rsatadi. Biroq, kengroq ijtimoiy-pedagogik maqsadlar uchun bu konsepsiya nafaqat yangi texnik ko‘nikmalar bilan cheklanib qolmasligi kerak, ammo ushbu

Google tizimlarining qanday ishlashini va ularning ta’lim jarayoniga, pedagog va o‘quvchiga qanday ta’sir qilishini chuqur tushunishni ham o‘z ichiga olishi lozim. U o‘qituvchilarga Google vositalari tomonidan taqdim etilgan ma’lumotlarni tanqidiy tahlil qilish, markazlashgan platformadan foydalanishning axloqiy jihatlarini qadrlash va texnologik jihatlarini tez o‘zgarib borayotgan sharoitda moslashuvchan ko‘nikmalarga ega bo‘lish imkonini berishi kerak.

Ushbu muammolarni hal qilish va Google ta’lim tizimlari davri uchun raqamli savodxonlikning keng qamrovli konsepsiyasini ishlab chiqish maqsadida ushbu tadqiqot quyidagi ilmiy savollarga javob izlaydi:

1. Google ta’lim tizimlari taqdim etayotgan o‘ziga xos muammolar va imkoniyatlarni (masalan, integratsiya, ma’lumotlar maxfiyligi) hisobga olgan holda raqamli savodxonlik tushunchasini qanday qayta tushunish mumkin?
2. Pedagoglarni Google ga asoslangan tizimda samarali ishlashga tayyorlash uchun “Google LMS savodxonligi” ning keng qamrovli konsepsiyasi qanday asosiy kompetensiyalarni (texnik, pedagogik, tanqidiy, etik) o‘z ichiga olishi kerak?
3. Ushbu yangi “LMS savodxonligi” ni an’anaviy raqamli savodxonlik tushunchalari bilan qanday qilib bir butun (yaxlit) ta’lim yondashuvini yaratish uchun integratsiya qilish mumkin?
4. Ushbu yangi raqamli savodxonlik modelini turli ta’lim kontekstlarida samarali joriy etish uchun qanday pedagogik strategiyalar va ta’lim siyosatlari talab etiladi?

Ushbu tadqiqot Google ta’lim tizimlari davrida o‘quv dasturlari, pedagogika va ta’lim siyosatini yo‘naltirish uchun “Google LMS savodxonligi” ning keng qamrovli konseptual modelini taklif qiladi. Bu ish amaldagi ta’lim amaliyotlarini Google ga asoslangan jamiyatda talab qilinadigan yangi ko‘nikmalar bilan bog‘lash hamda adolatli va axloqiy texnologik kelajakni ta’minlash uchun juda muhimdir.

Asosiy qism. Biz ushbu tadqiqotni bilim tajriba nuqtai nazardan va tarmoqlangan kontekstlarda, tengdoshlar hamkorligida yaratiladi. Google ning

ta’lim tizimlari (LMS) aynan shu tarmoqli hamkorlik (masalan, Google Docs, Classroom) uchun qurilgan.

Biz Mishra va Koehler [2] ning (Texnologik, Pedagogik va Mavzuga oid Bilimlar) modeliga tayanamiz, bu model texnologik (Google vositalari), pedagogik (ular bilan qanday o‘qitish) va mavzuga oid bilimlarning o‘zaro ta’sirini ta’kidlaydi. Shu bilan birga, biz tanqidiy raqamli savodxonlik tushunchalariga va yangi media savodxonligi modellariga murojaat qilib, Google platformalarining ijtimoiy-madaniy o‘lchovlariga e’tibor qaratamiz.

Bundan tashqari, Google platformalari va ularning siyosatlari tez o‘zgarib borayotganini hisobga olib, biz ta’limdagi oqibatlarini tahlil qilish uchun kelajakni prognozlash yondashuvidan ham foydalandik. Bunday nazariy yondashuvlarning kombinatsiyasi bizga “Google savodxonligi” konsepsiyasini ishlab chiqishda texnik bilimlarni tanqidiy fikrlar va axloqiy tushunchalar bilan uzviy bog‘lash imkonini beradi.

Mavzular va tushunchalar (masalan, “texnik ko'nikma”, “tanqidiy baholash”, “pedagogik integratsiya”) kodlash toifalarining takroriy jarayoni orqali aniqlandi. Keyinchalik ular xaritalashtirildi va Google savodxonligining turli elementlari o‘zaro qanday bog‘liqligini o‘rganish orqali birlashtirildi. Ushbu usul yordamida biz mavjud konsepsiyalardagi bo‘shliqlarni aniqladik va ular ko‘pincha texnik ko‘nikmalarga urg‘u berib, Google tizimining tanqidiy va axloqiy jihatlarini chetlab o‘tadi vas hu bilan birga fanlararo konseptual modelni ishlab chiqdik.

Yakunda, ishlab chiqilgan modelning asosiy komponentlari (texnik, pedagogik, tanqidiy) bo‘yicha mutaxassislar o‘rtasida raqamli savodxonlikka erishish uchun mintaqaviy ekspertlar, pedagoglar va tadqiqotchilar o‘rtasida so‘rovnoma olindi. Ushbu takroriy jarayon bizning konsepsiyamizning ham nazariy asoslangan, ham amaliy jihatdan dolzarb bo‘lishini ta’minlashga yordam berdi va shu bilan Google ta’lim tizimidagi raqamli savodxonlikning murakkab muammolarini hal qildi.

Xulosa. Tadqiqot natijasida Googlening ta’limni boshqarish tizimlari (LMS) sharoitida "raqamli savodxonlik" tushunchasi nazariy jihatdan konseptualizatsiya (tushunchalarni o‘rganish) qilindi. Ushbu konsepsiya an’anaviy yondashuvlardan farqli o‘laroq, texnik, pedagogik, tanqidiy kompetensiyalarni o‘z ichiga olgan uchta komponentli yaxlit model sifatida prognoz qilindi. Ushbu komponentlarning o‘zaro bog'liqligi va pedagoglarning platforma o‘zgarishlariga doimiy moslashishini ta’minlovchi bilim qatlamiga asoslandi. Ishlab chiqilgan model pedagogik amaliyot uchun aniq strategiyalarni taklif etadi. Modelning amaliy samaradorligini baholash va uni takomillashtirish kelgusi tadqiqotlarning dolzarb vazifasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Baskara, F. R. (2025). Conceptualizing digital literacy for the AI era: A framework for preparing students in an AI-driven world. Digital Methodology, 2, 530. https://doi.org/10.56294/dm2025530
2. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054. https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x
3. Duta, N., & Opran, C. (2021). Teachers’ perceptions on the use of Google Workspace for Education in teaching and learning. Procedia Computer Science, 192, 1931-1940. https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.08.198
4. Pangrazio, L. (2016). Reconceptualising critical digital literacy. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 37(2), 163–174. https://doi.org/10.1080/01596306.2014.942836
5. UNESCO. (2018). A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator 4.4.2. UNESCO Institute for Statistics. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip54-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf
6. Raufovich, Malikov Ruslan. "GOOGLE DOCS VA SUN’IY INTELLEKTNING HAMKORLIKNI YARATISHDAGI O ‘RNI." Science and innovation 3.Special Issue 19 (2024): 373-375.

7. Raufovich, Malikov Ruslan, and Abdiev Jurabek Muzaffar o'g'li. "THE ROLE OF TEACHER AND STUDENT COOPERATION IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS OF GOOGLE DOCS."
8. Ruslan Malikov Raufovich, Husniddin Amrillayev Ashrab ugli, Golibjon Otamurodov Ruzimurodovich, Umida Marasulova, Dilobar Saidova Ikrambayevna. The Importance Of Using Social Media Marketing (Smm) In The Development Of Ict Competencies Of Professional Education Teachers. Psychology and Education Journal 58 (5), 684-689